Vlaams Parlement

1672 (2017-2018) – Nr. 1
ingediend op 30 juli 2018 (2017-2018)

Voorstel van resolutie

van Tine Soens, Jan Bertels, Caroline Gennez en Steve Vandenberghe

betreffende een verhoogde toegankelijkheid van het hoger onderwijs voor studenten met een functiebeperking

verzendcode: OND

TOELICHTING

Het aantal studenten met een functiebeperking is de afgelopen jaren in ons hoger onderwijs gestegen. Ook de studievoortgang van die studenten verhoudt zich positief tot die van hun medestudenten. Maar nog steeds kan worden vastgesteld dat significante drempels studenten met een functiebeperking ervan weerhouden deel te nemen aan het hoger onderwijs, of hen beletten om met succes een opleiding af te ronden.

Om te beginnen zijn er dubbel zoveel studenten met een beperking dan het aantal effectief geregistreerde studenten met een functiebeperking.[1] Als in een onderwijsinstelling 5% van de studenten verklaart een functiebeperking te hebben, geeft de literatuur aan dat de werkelijke populatie rond de 10% zal bedragen. Dat komt omdat de registratieprocedure vertrekt vanuit een vrijwillige verklaring van een student dat hij of zij een functiebeperking heeft. Niet elke student met een functiebeperking kiest ervoor om die informatie met de onderwijsinstelling te delen. Daar zijn verschillende redenen voor. Ze menen bijvoorbeeld geen redelijke aanpassingen nodig te hebben, ze vrezen stigmatisering, ze zijn niet op de hoogte dat hun persoonlijke situatie hen het recht geeft op dergelijke aanpassingen of ze vinden het om andere redenen niet nodig om dat bekend te maken.

Studenten die zich wel registreren, doen dat meestal omdat ze redelijke aanpassingen willen verkrijgen of omdat ze er geen bezwaar tegen hebben dat de onderwijsinstelling over die persoonlijke informatie beschikt.

In de praktijk betekent dit dat studenten met een leerstoornis zich zeer vaak zullen registreren, onder meer omdat de kennis rond redelijke aanpassingen bij die doelgroep goed ingeburgerd is. Studenten met een chronische ziekte registreren zich zeer weinig omdat ze er niet zeker van zijn dat ze redelijke aanpassingen kunnen krijgen. Sommige studenten wachten tot ze met acute problemen worden geconfronteerd. Pas op dat moment nemen ze contact op met de onderwijsinstelling om die problemen op te lossen.[2]

Die laatste vaststelling wordt bevestigd door studiebegeleiders die vaststellen dat er na examenperiodes nieuwe aanmeldingen van studenten met een functiebeperking binnenkomen. Soms is dat na de eerste examenperiode van het eerste jaar, maar zelfs in latere fases van een studieloopbaan zijn er nog studenten die zich aanmelden omdat inadequate studieresultaten hen ertoe aanzetten om alsnog de functiebeperking bij de onderwijsinstelling aan te kaarten.

Tot slot zijn er indicaties dat ook andere factoren het registratieproces van studenten met een functiebeperking kunnen beïnvloeden. In het leerplichtonderwijs ontstaat meer aandacht voor een mogelijke onderdiagnose van dyslexie bij kinderen met een migratieachtergrond of bij kinderen met een kwetsbare socio-economische status. Dat komt omdat de symptomen van dyslexie worden toegeschreven aan het kansengroepskenmerk, namelijk de migratieachtergrond of de kwetsbare socio-economische status, en dus niet aan de functiebeperking.

---

1 De prevalentie van studenten met een functiebeperking, alsook de verhouding tussen geregistreerde en verdoken studenten met een functiebeperking werd onderzocht in het kader van het OBPWO-onderzoek 12.02 'Inclusief hoger onderwijs: Multi-actoren multi-methode onderzoek naar het aanbod en het gebruik van ondersteuning voor studenten met functiebeperkingen'. De onderzoekers stelden vast dat hun eigen bevindingen aansloten bij eerder verschenen wetenschappelijk onderzoek rond dit thema. Hoewel het cijfer van 50% geregistreerde studenten met een functiebeperking en 50% verdoken studenten kan fluctueren op basis van onderwijsinstelling en opleiding, is het wel een gemiddelde dat tot op heden bij elk onderzoek benaderd werd.

2 Zie het OBPWO-onderzoek 12.02 'Inclusief hoger onderwijs: Multi-actoren multi-methode onderzoek naar het aanbod en het gebruik van ondersteuning voor studenten met functiebeperkingen' en 'Studeren met een 'functiebeperking' of studeren met een 'handicap', (https://www.scriptiebank.be/sites/default/files/webform/scriptie/Thesis_VincentBoulanger.pdf).

Uit de literatuur komt ook naar voren dat veel studenten ervoor kiezen hun functiebeperking geheim te houden voor de onderwijsinstelling omdat ze in het verleden slechte ervaringen hebben gehad. Pestgedrag en miskenning of stigmatisering door de onderwijsverstrekkers zijn daar voorbeelden van. De student in kwestie vreest dan om op de functiebeperking negatief afgerekend te worden, waardoor studiesucces onmogelijk wordt omdat de functiebeperking niet via redelijke aanpassingen ondervangen kan worden.

De indieners van dit voorstel van resolutie benadrukken dat de bovenstaande situaties niets afdoen aan het vele goede werk dat onderwijsinstellingen leveren op het gebied van studeren met een functiebeperking. Sinds het academiejaar 2017-2018 organiseren de instellingen ook zelf de ondersteuning voor studenten met een functiebeperking. Tot dan konden studenten tot in het hoger onderwijs, maar alleen in de hogescholen, gebruikmaken van geïntegreerde onderwijsbegeleiding (GON-begeleiding). Het is evident dat het nieuwe ondersteuningsmodel grondig gemonitord moet worden en zo nodig moet worden aangepast.

De omschreven groepen zijn naar alle waarschijnlijkheid een minderheid van alle studenten met een functiebeperking. Toch vinden de indieners van dit voorstel van resolutie het belangrijk dat het recht op redelijke aanpassingen zo veel mogelijk toegepast wordt zodat elk talent tot ontplooiing kan komen.

Een functiebeperking mag de ontwikkeling van de intellectuele capaciteiten en vaardigheden niet in de weg staan. Het voorwerp van dit voorstel van resolutie strekt er dan ook toe de drempels die vandaag voor sommige studenten met een functiebeperking bestaan, op structurele wijze trachten weg te nemen.

Informatieverstrekking aan toekomstige studenten

Een eerste en cruciale aanbeveling bestaat erin om in te grijpen op de informatieverspreiding over redelijke aanpassingen in het hoger onderwijs. Onderwijsinstellingen zijn op beleidsniveau sterk vertrouwd met het concept van redelijke aanpassingen en hoe ze die moeten implementeren. Ze zorgen ook voor een draagvlak voor redelijke aanpassingen bij het onderwijzend personeel. In samenspraak met de bevoegde studiebegeleidingsdienst slagen ze er in de meeste gevallen in om een student met een functiebeperking op een correcte manier te ondersteunen met redelijke aanpassingen. De enige partij die bij het begin van de studies niet op de hoogte is van die ondersteuning en de mogelijkheden, is de student zelf.

Het is dan ook de taak van de onderwijsinstellingen om die informatie aan potentiële studenten te bezorgen, nog voor ze zich inschrijven. Die werkwijze heeft voor alle betrokken partijen voordelen. De student vindt snel en gemakkelijk informatie over mogelijke redelijke aanpassingen in relatie tot zijn (op dat moment niet gedeclareerde) functiebeperking en kan die informatie meenemen in de studiekeuze. Bovendien wordt de student onmiddellijk geïnformeerd over de meerwaarde die een registratie bij de onderwijsinstelling als student met een functiebeperking kan bieden.

Tegelijk vergemakkelijkt die toegenomen voorkennis de intakegesprekken die studiebegeleiders met die studenten hebben, wat zal leiden tot een versnelde behandeling van de attestering van de functiebeperking en de afspraken over redelijke aanpassingen bij de onderwijs- en examenactiviteiten.

Een dergelijke wijziging draagt ook bij aan een cultuur van inclusie waarbij functiebeperkingen bespreekbaarder worden. Globaal kan dan ook worden gesteld dat een informatieverstrekking over redelijke aanpassingen vóór de inschrijving en de daaruit volgende versnelde attesteringsprocessen, de hierboven vermelde groepen van kwetsbare studenten ten goede zullen komen.

Bredere toepassing van redelijke aanpassingen

Uit onderzoek blijkt dat redelijke aanpassingen voor studenten met een functiebeperking vandaag vooral betrekking hebben op het afleggen van examens en minder op het volgen van de onderwijsactiviteiten. De tweede aanbeveling bestaat erin dat een kader moet worden uitgewerkt waarbij redelijke aanpassingen vaker dan vandaag betrekking hebben op de onderwijsactiviteiten zelf.

Onderwijsinstellingen en onderzoekers halen daarvoor de vaak lange attesteringsprocedure aan, waardoor er pas redelijke aanpassingen komen een maand of anderhalve maand nadat het semester gestart is. Het is de mening van de indieners van dit voorstel van resolutie dat die lange periode problematisch is, en dat een versnelde intake en vroegere informatieverstrekking zoals hierboven is vermeld, een mogelijkheid schept om redelijke aanpassingen van de onderwijsactiviteiten meer ingang te laten vinden.

En een gezonde mix tussen redelijke aanpassingen op zowel de onderwijs- als de evaluatieactiviteiten is cruciaal voor het draagvlak voor redelijke aanpassingen bij alle betrokken actoren.

Uitbreiden van beroepsmogelijkheden rond redelijke aanpassingen

De indieners van dit voorstel van resolutie willen er ook voor pleiten dat de Raad voor Studievoortgangsbetwistingen in tweede orde bevoegd wordt voor beroepen met betrekking tot redelijke aanpassingen. Ook de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) is daar voorstander van. Bovendien werden die maatregelen meegenomen in de memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs XXVIII, dat werd goedgekeurd op 6 juni 2018 (*Parl.St*. Vl.Parl. 2017-18, nr. 1574/1).[3]

De huidige regelgeving voorziet bij weigering van een redelijke aanpassing al in een interne beroepsprocedure, die door onafhankelijke personen in de onderwijsinstelling op een redelijke termijn behandeld moet worden. Daarna is beroep mogelijk bij het gelijkekansencentrum Unia.[4] Dat is logisch, maar het moet de ambitie zijn dat studenten zo min mogelijk gebruikmaken van die laatste stap.

Een beroep bij Unia werkt niet opschortend en kan alleen eindigen in een onderling bereikt akkoord of in een procedure voor de rechtbank. Dat laatste is voor geen enkele partij voordelig. Dat maakt de idee van een tweede beroepsinstantie bij de Raad voor Studievoortgangsbetwistingen, analoog met de procedure voor beroepsmogelijkheden bij betwisting van examenresultaten of studievoortgangsmaatregelen, een interessante piste. Daardoor kunnen studenten, bij de weigering van redelijke aanpassing die ze als onbillijk ervaren, na het interne beroep bij de instelling ook beroep instellen bij een Vlaamse en gespecialiseerde instantie die eveneens op korte termijn uitspraak kan doen.

Dat sluit ook aan bij de geest van het bovengenoemde ontwerp van decreet betreffende het onderwijs XXVIII, waarin 'essentiële leerresultaten' vervangen werden door 'domeinspecifieke leerresultaten', iets wat eveneens op goedkeuring van de stakeholders kon rekenen. Die nieuwe definitie moet garant staan voor een meer gelijke behandeling van studenten met een functiebeperking en voor betere kwaliteitsbewaking.

Internationale mobiliteit bij studenten met een beperking

Daarnaast willen de indieners van dit voorstel van resolutie ook gevolg geven aan de vraag van de Vlor om op structurele wijze gegevens te verzamelen rond

3 http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1394932, blz 30.
4 http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1122962.

de internationale mobiliteit van studenten met een functiebeperking.[5] Vandaag kan de overheid alleen gegevens raadplegen over de internationale mobiliteit van studenten van wie de handicap erkend is door het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap). Dat komt maar neer op een tiende van het totale aantal studenten met een functiebeperking.

Door registratie en monitoring kunnen de onderwijsinstellingen ook tegemoetkomen aan de andere vragen in het relevante Vlor-advies. De ontwikkeling van best practices rond internationale mobiliteit van studenten met een functiebeperking en vooral de garantie op de noodzakelijke ondersteuning via redelijke aanpassingen als studenten met een functiebeperking in het buitenland studeren, zijn cruciaal voor het wegwerken van eventuele drempels op dat domein.

De indieners van dit voorstel van resolutie stellen ook vast dat het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs in het verleden al rond dat thema gewerkt heeft. Ze vragen de Vlaamse Regering dan ook om de aanbevelingen van de Vlor die relevant zijn, uit te voeren en andere stakeholders te faciliteren. Het gemaakte akkoord met betrekking tot de registratie van kansengroepen biedt daar ook de mogelijkheid toe.

Kader voor de meeneembaarheid van dergelijke informatie, over de onderwijsniveaus heen

Tot slot wordt in dit voorstel van resolutie gepleit voor een beter kader voor de registratie en de uitwerking van het principe van redelijke aanpassingen in het leerplicht- en het volwassenenonderwijs. Een dergelijke registratie kan beter over de onderwijsniveaus heen worden georganiseerd. Een standaardisatie van de aanvraagprocedure kan er ook voor zorgen dat de maatschappij beter vertrouwd raakt met redelijke aanpassingen, waardoor opnieuw de drempel wordt verlaagd voor personen die een functiebeperking ervaren en die daardoor ook kenbaar willen maken.

Tegelijk maakt een dergelijk uniform kader de structurele monitoring rond de onderwijsprestaties van jongeren met een functiebeperking in het Vlaamse onderwijs mogelijk. Zo een kader leidt bovendien tot een vermindering van de planlast en administratie door de meeneembaarheid van persoonsgegevens. Uiteraard kunnen die gegevens alleen worden doorgegeven na uitdrukkelijk akkoord van de betrokkenen of hun gevolmachtigde. In die zin sluit dit voorstel van resolutie naadloos aan bij de intenties van de minister om onder meer de Databank Secundair Onderwijs en de Databank Hoger Onderwijs in het kader van planlastreductie en monitoring aan elkaar te koppelen.

Tine SOENS
Jan BERTELS
Caroline GENNEZ
Steve VANDENBERGHE

[5] https://www.vlor.be/adviezen/advies-over-de-internationale-mobiliteit-van-studenten-met-een-functiebeperking.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

– gelet op:
  1° de internationale wetgeving en verdragen over de gelijke rechten voor personen met een handicap;
  2° de omzetting van die wetgeving in de Codex Hoger Onderwijs, de examenreglementen en de procedures van de onderwijsinstellingen;
  3° de vaststelling dat ongeveer de helft van het reële aantal studenten met een functiebeperking in het Vlaamse hoger onderwijs zich niet bij de onderwijsinstelling registreert;
  4° de vaststelling dat die registratie, hoewel ze niet verplicht is, een grote meerwaarde kan zijn voor het succesvol verloop van de studieloopbaan voor een student met een functiebeperking;
  5° de vaststelling dat studenten die zich laattijdig of niet registreren, vandaag in bepaalde gevallen hun talenten niet volwaardig kunnen ontplooien en een verhoogd risico lopen het hoger onderwijs zonder diploma te verlaten;
  6° de invoering van het nieuwe ondersteuningsmodel in het hoger onderwijs sinds het academiejaar 2017-2018;
  7° het advies van de Vlor om de Raad voor Studievoortgangsbetwistingen bevoegd te maken voor beroepen die verband houden met redelijke aanpassingen voor studenten met een functiebeperking;

– vraagt de Vlaamse Regering om:
  1° te onderzoeken op welke manier studenten al vóór de inschrijving op de hoogte kunnen worden gebracht over het theoretische kader voor de mogelijkheden tot redelijke aanpassingen voor de verschillende soorten functiebeperkingen, en die informatieverstrekking vervolgens te implementeren;
  2° een kader te scheppen zodat redelijke aanpassingen met betrekking tot de onderwijsactiviteiten vaker toegekend kunnen worden;
  3° positief gevolg te geven aan de suggestie die de Vlor in zijn advies over het ontwerp van decreet betreffende het onderwijs XXVIII formuleert (*Parl.St*. Vl.Parl. 2017-18, nr. 1574/1) en de Raad voor Studievoortgangsbetwistingen, na het uitputten van de interne beroepsmogelijkheid, bevoegd te maken voor beroepen die verband houden met redelijke aanpassingen voor studenten met een functiebeperking;
  4° een grondige monitoring door te voeren rond het nieuwe ondersteuningsmodel in het hoger onderwijs en op basis daarvan eventueel aanpassingen in de regelgeving aan te brengen;
  5° gevolg te geven aan de aanbevelingen in het Vlor-advies over de internationale mobiliteit van studenten met een functiebeperking;
  6° het engagement aan te gaan om op alle Vlaamse onderwijsniveaus een uniforme procedure voor de registratie van scholieren, cursisten en studenten met een functiebeperking mogelijk te maken, alsook een zo uniform mogelijke werkwijze voor de toekenning en de invoering van redelijke aanpassingen te bewerkstelligen.

Tine SOENS
Jan BERTELS
Caroline GENNEZ
Steve VANDENBERGHE